بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله والصلاة علی رسوله وآله . **فبعد** چون مجلّد اوّل کتاب مرآت الأحوال جهان‌نما از قلم وقایع‌نگار این بندهٔ دل افکار به سمت[1] ظهور رسید ودر آن به نوعی که عادت مؤلّفین است در ابتدای هر فصلی عنوانی ننوشته، بلکه زنجیرهٔ کلام را به یکدیگر متصل کرده ، در هر موضعی که مطلب تازه‌ای بیان نموده لفظ فصل نوشته بود، لهذا این چند کلمه به عنوان فهرست به جهت سُهولت اطّلاع بر مطالب مندرجهٔ در آن نگارش می‌شود . ومن الله التوفیق .

بدانکه ! این مجلّد مشتمل است بر پنج مطلب وخاتمه .

مطلب اوّل

در ذکر مجملی از احوال وعدد اولاد واحفاد امجاد[2] عالم فاضل مقدّس متّقی مرحوم مولانا محمّد تقی مجلسی ـ علیه الرحمه ـ است ؛ ودر آن

---

(۱) سمت : هیئت . (فرهنگ معین)

(۲) احفاد امجاد : نوادگانِ بزرگوار . (فرهنگ معین)

پنج[۱] فصل است :

فصل اوّل :

ذکر احوال وتصانیف وعدد اولاد وتاریخ وفات ومدفن آن مرحوم است .

فصل دویّم :

ذکر فاضل مقدّس عالم ، ملا عزیز الله فرزند اکبر آن مرحوم وعدد اولاد واحفاد اوست ، مثل : میرزا کاظم ومیرزا محمّد تقی الماسی ، ومیرزا حیدر علی وغیرهم ... واولاد ایشان ، وذکر الماسی است که در موضع دو انگشت حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در نجف اشرف منصوب است .

فصل سیّم :

ذکر زبدة المحققین مولانا عبدالله فرزند اوسط آن مرحوم وعدد اولاد واحفاد او است ، مثل ملا محمّد نصیر وملا زین العابدین وملا محمّد تقی واولاد ایشان .

فصل چهارم :

ذکر اولاد واحفاد علاّمهٔ وحید ملاّ محمّد علی استرآبادی از بطن صبیّهٔ

---

(۱) چند : « د » .

مرضیّهٔ آخوند ملاّ محمّد تقی[۱] علیه الرحمه است ، مثل : ملاّ محمّد شفیع وملا کمال الدّین حسین واولاد ایشان .

فصل پنجم :

ذکر فاضل ربّانی ملاّ میرزای شیروانی ، واولاد واحفاد اوست ، مثل : ملا حیدر علی نجفی وغیره ، واحوال حاجی ابو القاسم حمله‌دار ، ووالدهٔ حاجی جعفر عموی میرزا غلام حسین‌خان ، وزوجهٔ آقا میرزای کفن‌نویس ، ومیرزا صالح ساکن بندر هوگلی در بنگاله وامثال آنها ، ونسبت داشتن شیخ محمّد علی حزین به سلسلهٔ آخوند مرحوم.

مطلب دویّم

در ذکر احوال واولاد واحفاد امجاد غوّاص بحار الانوار آخوند ملاّ محمّد باقر مجلسی فرزند کوچک مرحوم ملاّ محمّد تقی ـ سابق الالقاب ـ است ودر آن چهار فصل است :

فصل اوّل :

مجملی از احوال آن جناب ، وعدد تصانیف ومقدار ابیات آنها ، وعدد

---

(۱) مجلسی اوّل .

اولاد واحفاد امجاد اوست بر سبیل اجمال ، واشاره به کشته شدن معصومعلی شاه ، سر حلقهٔ اهل ضلال صوفیه ، در عصر پادشاه جم جاه فتحعلی شاه قاجار ، نصره الله الملک المختار ، به حکم والد ماجد این فقیر .

فصل دویم :

عدد اولاد آن مرحوم است از بطن همشیرهٔ فاضلِ سید مقدّس ، میرزا علاء الدّین محمّد گلستانه ، شارح نهج البلاغه ، وبیان احوال فاضل بی‌نظیر جناب میر محمّد حسین ، امام جمعهٔ اصفهان دام فضله ، ووالد غفران مآب آن جناب وباقیِ این سلسلهٔ علیّه .

فصل سیّم :

ذکر اولاد آن مرحوم از بطن همشیرهٔ ابو طالب‌خان نهاوندی است .

فصل چهارم :

ذکر اولاد آن مرحوم از بطن جاریه است .

مطلب سیّم

بیان مجملی از احوال فاضل کامل وعالم عامل ، مولانا محمّد صالح مازندرانی ، شارح اصول کافی وذکر اولاد واحفاد امجاد اوست از بطن صبیّهٔ

مرضیّهٔ مرحوم ملاّ محمّد تقی مجلسی سابق الذکر ودر آن هشت فصل است :

فصل اوّل :

ذکر احوال آن جناب وکیفیّت مواصلت فیما بین او وآخوند مرحوم، واشاره به احوال مقدّسهٔ فاضله ، آمنه بیگم وعدد اولاد امجادش .

فصل دویم :

ذکر فاضل متبحّر آقا هادی ، مترجم قرآن شریف ، خلف آن مرحوم واولاد او .

فصل سیّم :

ذکر فاضل کامل آقا نور الدّین محمّد ، خلف دیگر آن مرحوم وبیان نسبت جد امجد فقیر ، عمدة المجتهدین آقا محمّد باقر اصفهانی مشهور به بهبهانی قدّس سرّه، وفاضل عامل میرزا عبد الرّزاق ، قاضیِ شرعیّات نجف آباد اصفهان به مرحوم آقا نور الدّین محمّد مزبور ـ علیه الرحمه ـ وذکر اولاد فاضل کامل آخوند ملاّ اکمل ـ علیه الرحمه ـ است بر سبیل اجمال .

فصل چهارم :

ذکر عالم ادیب ملا سعید . متخلّص به اشرف ، خلف دیگر آن مرحوم وآمدن او به هندوستان ، وتعلیم دادن زیب النسا بیگم صبیهٔ عالمگیر را ،

واولاد او .

فصل پنجم :

ذکر فاضل مقدس آقا حسنعلی ، خلف دیگر آن مرحوم واولاد او .

فصل ششم :

ذکر آقا عبد الباقی ، خلف دیگر آن مرحوم واولاد او ، وذکر احوال مرحومان حاجی محمّد علی وحاجی اسماعیل ووصلت ایشان با طایفهٔ مهابت جنگ صوبه‌دار[۱] بنگاله واولاد آنها ، واشاره به اولاد نوّاب مظفر جنگ ، ودلاور جنگ ، وذکر حاجی محمّد جعفر ، واحوال میرزا غلامحسین‌خان وبرادر وهمشیره‌های وی با اولاد ایشان است .

فصل هفتم :

ذکر اولاد سید فاضل کامل ، میر ابو المعالی از بطن صبیّهٔ مرضیّهٔ آن مرحوم واحوال سادات کازرون ، وبیان نسبت عمدة المجتهدین میر سیّد علی طباطبائی دام ظلّه وسیّد عبدالله کازرونی به آخوندین مرحومین .

فصل هشتم :

ذکر فاضلین کاملین ، آخوند ملا محمّد رفیع جیلانی وبرادرش ملا

---

(۱) صوبه‌دار : استاندار .

محمّد شفیع وخلف آن دو مرحوم از بطن دو صبیّهٔ مرحوم میر ابو المعالی بزرگ ، اعنی مرحوم مغفور نوّاب میرزا محمّد علی وحلیلهٔ جلیلهٔ او واولاد واحفاد امجاد ایشان ، چون جناب مستطاب نوّاب میرزا محمّد جعفر یزدی ، وذکر میرزا محمّد داود شیخ الاسلام آن بلده وسلسلهٔ ایشان است .

مطلب چهارم

ذکر مجملی از احوال واولاد استاد المتأخّرین جدّ امجد این فقیر آقا محمّد باقر اصفهانی مشهور به بهبهانی سابق الذکر ـ قدس سرّه ـ واولاد آقا محمّد علی وآقا محمّد حسین وآقا حسن رضا اِخوهٔ آن جناب واختین مکرّمتین[۱] ایشان ، ودر آن چهارده فصل است .

فصل اوّل :

ذکر مجملی از احوال وبیان تصانیف وعدد اولاد وتاریخ فوت جناب آقا محمّد باقر معظم الیه است .

فصل دویم :

ذکر احوال قدوة المجتهدین مرحوم آقا محمّد علی فرزند ارشد اکبر آن

---

(۱) اختین مکرّمتین : دو خواهر گرامی .

جناب ـ والد این فقیر ـ و تشریف بردن ایشان به ایران، واحوال مرحوم حاجی محمّد رحیم بیک واولاد او، وذکر بعضی از وقایع دار المرز رشت ودار المؤمنین قم، وسبب ملاقات آن جناب با علیمرادخان زند، ووقایع مجملهٔ جزئیّهٔ دیگر که تا اواخر عمر رویداد شد، وذکر کشته شدن عالیجاه الله قلی‌خان زنگنه، وایّام حکومت مرحوم عالیجاه حاجی علیخان زنگنه وفوت او، وعزل شدن عالیجاه مصطفی قلی‌خان از حکومت وآمدن حکّام قاجاریه به کرمانشاهان، وتاریخ وفات آن مرحوم، وعدد اولاد وذکر بعضی از تصانیف آن جناب، وشرح وصیّت کردنش بر ابقای ثلث منافع حمّام واقع در اراضی ملکیّهٔ کرمانشاهان ورسانیدن آن به فقرای سادات وعوام.

فصل سیم:

ذکر احوال نقاوة المجتهدین، آقا محمّد جعفر فرزند اکبر ارشد آن مرحوم واولاد وتصانیف او.

فصل چهارم:

ذکر عالی جناب نورچشمی آقا محمّد اسماعیل فرزند دیگر آن مرحوم واولاد او، وذکر آخوند ملا شریف کرمانشاهانی واحوال نورچشمی آقا محمود فرزند دیگر آن مرحوم، وعدد اولاد این فقیر تا اوان تألیف این رساله.

فصل پنجم:

احوال همشیرهٔ کبریٰ واولاد او، وذکر همشیرهٔ صغریٰ وفوت

نورچشمی محمّد واحوال دو همشیرهٔ او .

فصل ششم :

احوال عالیجناب مجتهد الزّمانی آقا عبد الحسین عمّ نامدار والاتبار این فقیر واولاد وتصانیف او ، واشاره به کیفیّت امر نماز جماعت در ملک هند .

فصل هفتم :

ذکر احوال عالیجناب مجتهد الزّمانی جناب میر سیّد علی طباطبائی واولاد او از بطن عمّهٔ این فقیر ودیگران وتصانیف او ، وشرح احوال باغات وخانه‌هائی که آن جناب حسب الوصیّهٔ بعضی از اهالی هند در عتبات خریده [و] وقف نموده است .

فصل هشتم :

ذکر سلالة المجتهدین آقا سیّد محمّد بن آقا سیّد علی سابق الذکر واولاد وتصانیف او .

فصل نهم :

ذکر عالیجناب آقا سید مهدی ، خلف کوچک جناب سید سابق الذکر واحوال صبیّهٔ آن جناب که از بطن عمّه مکرّمه است .

فصل دهم :

ذکر اولاد همشیرهٔ معظّمهٔ سیّد سابق الالقاب از نسل مرحوم آقا سیّد عبدالله عطّار.

فصل یازدهم :

ذکر اولاد مرحوم آقا محمّد علی عمّ والد این فقیر است ، مثل : حاجی رضا کفن‌نویس وغیره ، وذکر آخوند ملا محمّد که در این اوقات در بهبهان است .

فصل دوازدهم :

ذکر احوال عالیجناب عمدة المحققین حاجی محمّد حسین کازرونی عمّ دیگر والد این فقیر واولاد او ، اعنی عالیجناب میرزا هادی وهمشیره‌های او است.

فصل سیزدهم :

احوال مرحوم آقا حسن رضا ، عمّ دگر والد این فقیر ، وذکر مرحوم آقا محمّد ابراهیم وملا محمّد که در بهبهان است ، واشاره به اولاد وبعضی دیگر از برادران جدّ امجد این فقیر است ، مثل : حاجی شفیع ضرابی وآقا حسن صرّاف وغیرهما .

فصل چهاردهم :

ذکر دو همشیرهٔ معظّمتین جدّ مرحوم ، اعنی والدهٔ جناب میر سیّد علی سابق الالقاب ومرحوم میر سیّد علی مشهور به « بزرگ » واولاد او .

مطلب پنجم

ذکر احوال سراپا اختلال مسوِّد[۱] این اوراق واهالی وممالک هندوستان وشرح احوال ممالک فرنگ است ودر آن سه مقصد است :

---

(۱) نویسنده .